

Ольга Главацька,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Олесь Коцюрuba,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Західноукраїнський національний університет

СУТНІСНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЖІНКИ-КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Сучасні зміни в освітній сфері актуалізують потребу у високому рівні професійної компетентності керівників закладів освіти, значну частину яких становлять жінки. Ефективність управління освітнім закладом значною мірою залежить від сформованості комунікативного потенціалу його очільника, який є основним чинником продуктивної взаємодії з педагогами, здобувачами освіти, батьками та стейкхолдерами. Жінки-керівниці зазвичай демонструють високу соціальну чутливість, емпатію, гнучкість і толерантність під час комунікації, це сприяє позитивному психологічному клімату в освітньому середовищі та розвитку партнерської моделі управління.

У контексті сучасних викликів особливо значущим є вивчення сутнісних характеристик комунікативного потенціалу жінки-керівниці як інтегрованої професійно-особистісної якості, а саме її вербальних, невербальних, емоційно-комунікативних та організаційних вмінь, що забезпечують ефективність управлінської взаємодії й освітнього процесу та формування й розвиток лідерських компетентностей [4].

Глибше розуміння комунікативного потенціалу жінки-керівниці дає можливість організувати підготовку управлінських кадрів, переглянути комунікативні стратегії та сприяти формуванню ефективної управлінської культури.

Проблематика комунікативної активності та здібностей широко розглядається в сучасних гуманітарних дослідженнях. У наукових працях подається різне трактування структури, функцій та умов розвитку комунікативних здібностей, зокрема їхнього впливу на професійне становлення особистості [2]. Питання професійного спілкування та особливостей комунікації у сфері управління висвітлюються також у працях, присвячених етиці ділової взаємодії, комунікативним технологіям і культурі спілкування [3].

Комунікативні здібності керівника визначаються як інтегральна система психологічних характеристик, умінь і навичок, що забезпечують ефективну взаємодію з усіма учасниками освітнього процесу. До їх складу входять уміння чітко формулювати думку, переконливо висловлювати позицію, активно слухати, створювати сприятливий емоційний клімат, конструктивно впливати на співрозмовників, вирішувати конфлікти та підтримувати партнерські стосунки [3].

Основою цих здібностей є так зване комунікативне ядро керівника – система властивостей інтелектуальної, емоційної, моральної та вольової сфер, які визначають стиль і результативність професійної взаємодії [4].

Водночас у суспільстві досі існують гендерні стереотипи, що впливають на оцінювання управлінської компетентності жінок. Серед найпоширеніших – уявлення про їх орієнтованість переважно на виконавські функції, залежність від думки групи і недостатній рівень автономності. Такі упередження спотворюють об'єктивність оцінювання професійної діяльності жінок та підкреслюють важливість урахування гендерного чинника в дослідженні управлінських стилів [1].

Психологічні особливості жінок безпосередньо впливають на їхні комунікативні характеристики. Жінки-керівниці зазвичай вважають найбільш значущою якістю «гнучкість у стосунках», тоді як «комунікативну врівноваженість» оцінюють як менш важливу. Це пояснюється їхньою орієнтацією на міжособистісні взаємини та високою здатністю до емоційного розуміння інших [4].

У професійній діяльності комунікабельність жінки-керівниці проявляється у здатності легко встановлювати контакти, підтримувати спілкування та демонструвати товарицькість. Для жінок характерні уважність до співрозмовників, готовність до співпраці, підвищена емоційна чутливість, доброзичливість та схильність до експресивності. Водночас вони можуть виявляти більшу тривожність і залежність від оцінок оточення, але компенсують це високою стресостійкістю та індивідуальним підходом до працівників [3].

Структура комунікативного ядра жінки-керівниці включає такі риси, як порядність, повага до людей, колегіальність, гнучкість, відповідальність, товарицькість, доброзичливість, толерантність і здатність стимулювати ініціативу працівників. Усі ці характеристики визначають стиль управління, сприяють ефективній взаємодії та дозволяють формувати позитивний психологічний клімат у колективі [4].

Жінки-керівниці з розвиненим комунікативним потенціалом володіють широким спектром стратегій взаємодії та здатні ефективно працювати з різними групами учасників освітнього процесу. Для цього вони мають розуміти специфіку соціальних груп, їхні інтереси, ціннісні орієнтації та психологічні особливості. На ефективність спілкування впливають природні здібності, рівень активності, ділова енергія, готовність до домінування чи співпраці, а також здатність адаптувати поведінку в умовах конфліктів чи стресових ситуацій [5].

Отже, комунікативний потенціал жінки-керівника є комплексною характеристикою, що об'єднує вербальні та невербальні вміння, психологічну чутливість, гнучкість, уміння аналізувати поведінку працівників і враховувати особливості колективу. До домінуючих складових цього феномена належать психологічний такт, суспільна активність, критичність, вимогливість і здатність до стратегічної взаємодії, які визначають стиль лідерства та ефективність управлінської діяльності.

Список використаних джерел

1. Берд Мері. Книга Жінки та влада. Маніфест. Перекладач Юлія Криваль. Видавництво : Creative Women Publishing, 2024. 128 с.
2. Бистрицький Є., Зимовець Р., Пролеєв С. Комунікація і культура в глобальному світі. К. : Дух і літера, 2020. 416 с.

3. Етика ділового спілкування / Гриценко Т.Б. та ін. К. : Центр учбової літератури, 2021. 344 с.
4. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія професійної комунікації. К. : Книги – XXI», 2010. 528 с.
5. Холод О. Комунікаційні технології. К. : Центр учбової літератури, 2023. 212 с.